

Kultúra

- Získava sa učením
- Je charakteristikou iba človeka (nie zvierat)
- Je charakteristikou iba spoločnosti, nie jednotlivca

Zložky kultúry

Nemateriálna k.

- Poznatky a názory
- Hodnoty
- Normy – obyčaje
  - móda
  - mravy
  - zákony
  - tabu
- Znaký – prirodzené
  - konvenčné
(symboly)
  - jazyk

Materiálna k.

Rozdiely v kultúre

- Subkultúra
- Kontrakultúra

- Kult. Relativizmus
- Kult. Etnocentrizmus

Sociálna inštitúcia

- vžitých, tradičných a ustálených, štandardných spôsobov postupu, správania pri uspokojovaní jednotlivých základných soc. potrieb.
(štandardné správanie v spoločnosti ľudí)

- Regulátor soc. správania (inštitucionalizované správanie = konformné správanie)
- Inštitucionalizácia: proces, v rámci ktorého sa soc. činnosti stávajú dostatočne pravidelnými a trvalými na to, aby sa mohli chápať ako zložky soc. inštitúcií.

Socializácia

- Je proces sociálneho učenia, v ktorom si jednotlivec osvojuje normy, hodnoty a vzory správania vlastnej spoločnosti a formuje sa ako sociálna, aj ako individuálna bytosť.
- *Socializácia je komplexný proces, v rámci ktorého sa stáva človek ako biologický tvor sociálnou bytosťou, a to prostredníctvom sociálnej interakcie (vzájomného kontaktu s inými ľuďmi) a komunikácie s druhými bytosťami.*

- Internalizácia hodnôt a noriem
- Dôsledky extrémnej izolácie
- Sprostredkujúce činitele socializácie (rodina, škola, rovesníci, masmédiá, iné formálne a neformálne socializačné činitele)

Štádiá a druhy socializácie

Primárna socializácia

- Obdobie detstva a dospievania
- Pasívne? prispôsobovanie sa
- Dominuje učenie a výchova
- Dôležitá je **Anticipatívna socializácia** (učenie sa budúcim rolám, ktoré ešte nevykonávame, napr. hra na rodiča, príprava na povolanie)
- Hlavné socializačné činitele: rodina, rovesníci, školské zariadenie, média

Sekundárna socializácia

- Prebieha v období dospelosti: 1. socializácia v produktívnom veku, 2. socializácia v post produktívnom veku
- Symetrickejšie vzájomné pôsobenie jedinec – spoločnosť (jedinci si prispôsobujú role), reagujú na ne vlastným postojom, názorom.
- Rozvíjajú sa tu predošlé vedomosti a zároveň sa jedinec prispôsobuje novým udalostiam
- Hlavné sociálne činitele: vlastná rodina, pracovné, susedské, a priateľské sk., médiá, org.

Resocializácia

- Je procesom kde si jednotlivec, osvojuje nové sociálne roly, hodnoty, normy, poznatky, (prípadne sa aj odnaučí od starých, ktoré si pôvodne osvojil, ale časom sa stali spoločensky nevhodnými), kvôli zmeneným spoločenským podmienkam.

Teória Charlesa Hortona Cooleyho: „Teória zrkadlového JA“

je založená na téze, že ľudia získavajú svoju predstavu o sebe na základe interakčných procesov s inými. Predstava o sebe teda nie je len dôsledkom pozorovania samého seba, ale aj dôsledkom dojmov z toho, ako ich asi vnímajú iní ľudia. Celý proces má 3 fázy:

- a) najprv si jedinec predstavuje, aký sa zdá byť iným ľuďom,
- b) potom si predstavuje ako ho asi iní vnímajú,
- c) napokon si utvorí kombináciu predstáv o sebe.

Vzniká pocit JA, v podobe hrdosti, alebo potupy.. teda určité pociťovanie jeho samého. *Funguje teda vzťahovosť -dôležité je to na koho sa teda pozerá a hľadá pritom seba.*

sociálne ja je vlastne:

Teória Georgea Herberta Meada

nadväzuje na Cooleyho interakcionizmus. Proces vývinu osobnosti je procesom sebauvedomenia, vytvorenia vlastného JA.

Mead rozlišuje **neverbálne** a **verbálne obdobie** vývinu osobnosti.

V neverbálnom dieťa 1. **napodobňuje pohyby iných (gestá)**.→

Vo verbálnom Mead rozlišuje 2. **nižšie (play)**→ 3. **vyššie štádium hier (game)**

- V prvom nižšom štádiu neorganizovaných hier (play) dieťa napodobňuje roly – učí sa vidieť svet. Preberanie rol Mead nazval mentálnym zmocňovaním sa nazerania iných. Napríklad sa hrá na mamičku.
- V druhom štádiu organizovaných hier (game) sa dieťa učí vzťahom medzi rolami (vek 8-9) t.j. spoznáva pravidlá. Osvojuje si očakávané správania, ktoré sa viažu k viacerým rolám. Rozoznáva a osvojuje si všeobecné a skupinové očakávania spájané s veľkým množstvom sociálnych rolí, ktoré je schopné aj prevziať.
- Pozoruhodné v Meadovej teórii sú dvojice pojmov:
„významní iní“ a „generalizovaní iní“.
Významní iní sú pre rozvoj jednotlivca najpodstatnejší, stoja najbližšie; (otec, matka, najzákladnejší sprostredkovatelia) generalizovaní iní znamenajú ostatných členov spoločnosti. Dieťa následne rozmyšľa systémom: 1)urobím zle -mama ma potrestá, 2)urobím zle -mama a rodina ma potrestajú, 3)“nikomu sa nepáči, keď robím zle:“ generalizovaní iní ma následne potrestajú.

Teória Erwinga Goffmana

(soc. dramaturgia)

Nazdával sa, že ľudia nemajú žiadnu osobnosť, len tú, ktorú práve prezentujú iným. Ľudia **stavajú svoju stratégiu správania sa, obliekania, štýlu, cieľovo, aby vyvolali dojem. Ľudia si vedome vytvárajú predstavy osebe, ktoré sú určené na prezentáciu iným ľuďom. Preto nemajú len jedno JA, ale majú ich pripravených hneď niekoľko pre rôzne situácie. Problematika „zachovania si svojej tváre“.**